

Централен Балкан

Централен Балкан е от международно значение за опазването на три световно застрашени вида - ловния сокол, царския орел и ливадния дърдавец. Тук се поддържа най-многочислената в страната популация на белогърбия кълвач. Видът е представен от глациалния реликтен подвид, който е застрашен от изчезване в ареала си. Централен Балкан е едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на комплекс от 14 застрашени вида – белогърб кълвач, ливаден дърдавец, ловен сокол, царски орел, скален орел, сокол скитник, лещарка, пернатонога кукумявка, уралска улулица, врабчова кукумявка, черен кълвач, полубеловрата мухоловка, червенорвата мухоловка и козодой.

От приетата от правителството защитена зона “Централен Балкан” е зключен целият природен парк “Българка”, който по своя характер и местообитания представлява неделима част от ОВМ “Централен Балкан”, както и по-ниските части на планината, обхващащи, както ценни местообитания за горепосочените горски видове и за характерни за по-ниските части видове, като ливадния дърдавец, черния щъркел, сивия кълвач и др. С изключването на Природен парк “Българка”, териториите около него, свързващите територии между него и националния парк и ниските части на планината от територията на предложената защитена зона “Централен Балкан”, извън зоната остават популациите на следните видове, за които ОВМ има значителен принос към мрежата като цяло:

- значителна част (поне 50%) от популацията на полубеловратата мухоловка, установена в ОВМ. Изключването на голяма част от популацията ѝ е особено неблагоприятно за опазването на вида в целия Европейски съюз, тъй като само България поддържа 61% от популацията на EU27 (EU25+ България и Румъния). С решението за изключване на ~50% от територията на ОВМ от НЕМ значителна част от популацията на EU27 (2.4%) остава извън НАТУРА 2000 без възможност за осигуряване на специални мерки за защита. От 2006 година видът е определен и като световно застрашен и изключването на значима част от популацията му от режим на опазване ще се отрази неблагоприятно и в световен аспект;
- цялата гнездова популация на ливадния дърдавец и черния щъркел и почти цялата популация на сивия кълвач. Централен Балкан е от световно значение за опазването на ливадния дърдавец и едно от най-важните територии за този вид и за сивия кълвач в страната;
- едното гнездово находище на царския орел, за който вид Централен Балкан е едно от най-важните места и за чието опазване България има основно значение в границите на разширения Европейски съюз, тъй като поддържа 17% от популацията на EU27 (EU25+ България и Румъния). Значителна част (1%) от популацията на EU27 остава извън НАТУРА 2000 и без осигуряване на специални мерки за защита;
- значителна част (поне 50%) от популацията на белогърбия кълвач, установена в ОВМ. Изключването на голяма част от популацията му е особено неблагоприятно за опазването на вида в целия Европейски съюз, тъй като само България поддържа популация 1,5 пъти по-голяма от популацията на EU25. За този вид Централен Балкан е признат като най-важното място в страната от значение за ЕС;
- значителна част (поне 50%) от популациите на уралска улулица, и червенорвата мухоловка, установени в ОВМ. За тези видове Централен Балкан е признат като най-важното място в страната от значение за ЕС. Уралската улулица има малка популация у нас, почти изцяло съсредоточена в Централна Стара планина.

- значителна част (поне 50%) от популациите на скалния орел, лещарка, пернатонога кукумявка, врабчова кукумявка, черен кълвач и козодоя, установени в ОВМ. За тези видове Централен Балкан е признат за едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз.
- Значителна част от популациите на късопръстия ястреб, малкия креслив и късопръстата чучулига.

Рила

ОВМ Рила поддържа най-многочислените популации в страната на врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка и трипръстия кълвач. Рила е едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на тези видове, както и за скалния орел, глухаря, сокола скитник, черния кълвач, белогърбия кълвач, козодоя и лещарката.

От приетата от правителството защитена зона “Рила” е изключен целия природен парк “Рилски манастир”, който от една страна по своя характер и местообитания представлява неделима част от ОВМ Рила, а от друга страна се ползва със специален природозащитен режим с ранга на национален парк. Изключват се също така и територии извън националния парк, които обхващат ценни местообитания за горепосочените горски видове, както и гнездови находища на грабливи птици. С изключването на Природен парк “Рилски манастир” и ниските части на Рила от територията на предложената защитена зона “Рила”, извън зоната остават популациите на следните видове, за които ОВМ има значителен принос към мрежата като цяло:

- цялата гнездова популация на орела змияр и черния щъркел, както и на поне по 2 конкретни гнездови находища на скалния орел и сокола скитник. За тях Рила е едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз;
- значителна част (поне 50%) от популацията на белогърбия кълвач, установена в ОВМ. Изключването на голяма част от популацията му от Натура 2000 е неблагоприятно за целия Европейски съюз, тъй като България поддържа 5% от популацията на EU27.
- значителна част (поне 50%) от популациите на трипръстия кълвач, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, установени в ОВМ. За тези видове Рила е призната като най-важното място в страната от значение за ЕС.
- значителна част (поне 50%) от популациите на глухаря, лещарката и козодоя /*Caprimulgus europaeus*/, установена в ОВМ. За тези видове Рила е призната за едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз.

Пирин

ОВМ Пирин е едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на лещарката, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, трипръстия кълвач, скалния орел, глухаря, сокола скитник, черния кълвач, белогърбия кълвач и сивия кълвач.

От приетата от правителството защитена зона “Пирин” е изключен “Южен Пирин”, който по своя характер и местообитания се отличава от Северен Пирин и поддържа характерни само за тази част от планината видове птици, в допълнение към видовете, типични за планината като цяло. С изключването на Южен Пирин и ниските части на Северен Пирин от територията на предложената защитена зона “Пирин”, извън зоната остават популациите на следните видове, за които ОВМ има значителен принос към мрежата като цяло:

- цялата гнездова популация на сивия кълвач, както и на ливадния дърдавец, орела змияр и осояда. За сивия кълвач Пирин е едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз;
- значителна част (поне 50%) от популацията на белогърбия кълвач, установена в ОВМ.
- значителна част (поне 50%) от популациите на лещарката, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, установени в ОВМ. За тези видове Пирин е признат за едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз;
- част от популациите на трипръстия кълвач и глухаря, които по принцип имат ограничено разпространение в страната, като Пирин е едно от най-ценните места у нас от значение за Европейския съюз.

Западни Родопи (BG063)

В Западните Родопи се намира най-многобройната популация на глухаря в България. Те са едно от най-важните места в България за опазването на този вид, както и на лещарката, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, козодоя, черния кълвач, белогърбия кълвач и осояда.

Съгласно решението на Министерски съвет е приета като защитена зона друга територия със същото име, като припокриването между предложената и приета зона е около 30%. В резултат на частичното обявяване на предложената територия като защитена зона за птиците, без възможност за прилагане на специални природозащитни мерки остават популациите на следните видове:

- Значителна част (поне 50%) популацията на глухаря в ОВМ (предложената за защитена зона територия). Това неминуемо ще доведе до недостатъчно опазване на вида в цялата страна, тъй като покритието на националната му популация спада под 60%. Ако се вземат предвид и останалите без защита птици в други три намалени защитени зони (Рила, Пирин, Централен Балкан), се преценява че по-голямата част от популацията на глухаря остава извън мрежата Natura 2000..
- Значителна част (поне 80%) от популацията на белогърбия кълвач в ОВМ (предложената за защитена зона територия). Изключването на голяма част от популацията му от Natura 2000 е неблагоприятно за целия Европейски съюз, тъй като България поддържа 5% от популацията на EU27.
- Значителна част (поне 80%) от популацията на пернатоногата и врабчовата кукумявка в ОВМ (предложената за защитена зона територия).
- Части от гнездовите популации на трипръстия кълвач (който е с поначало ограничено разпространение в страната, черния кълвачи осояда).

Ломовете (BG025)

В Ломовете се среща най-голямата запазила се популация на червения ангъч в страната и са едно от най-важните места у нас за опазване на световно застрашения египатски лешояд, белоопашатия мишелов и черната каня. Долините на Ломовете са изключително ценни и за други грабливи птици като орела змияр, малкия креслив орел и бухала, за черния щъркел, синявица и сивия кълвач

Правителството одобри като защитена зона единствено територията на съществуващия природен парк „Русенски Лом” и резервата Бели Лом, като по този начин намали първоначално предложената територия с 88%. С изключването на тези територии от защитената зона Ломовете извън зоната остават популациите на следните видове, за които ОВМ има значителен принос към мрежата като цяло:

- Всички гнездящи в ОВМ двойки на черната каня, синявицата, полската бърбрица, градинската овесарка, ястребогушото коприварче и червеногърбата сврачка. Синявицата е наскоро бе включена в списъка на световно застрашените от изчезване видове.
- Около 90% от гнездящите двойки на черния щъркел, както и част от популацията на египетския лешояд и малкия креслив орел.
- С изключването на голяма част от предложената територия от Натура 2000 без възможност за прилагане на специални природозащитни мерки остават миграционните коридори на малкия креслив орел, за който чрез научни изследвания е доказано че по време на прелет навлиза в нашата страна именно по поречието на река Русенски Лом и притоците и.

Калиакра (BG051)

Калиакра е единственото място в България, където са съхранени остатъци от добруджанската степ. Тук са и най-големите крайбрежни скални масиви по българското Черноморие. Района обитават характерни степни видове птици – совоок дъждосвирец, късопръста и дебелоклюна чучулиги, 4 вида каменарчета, розов скорец. Почти цялата гнездова популация на черногърбото каменарче (81%) е концентрирана в ОВМ Калиакра. Скалистите морски брегове се обитават от единствената у нас колония на средния корморан. С откритите биотопи са свързани и редица хищни птици, като белоопашатия мишелов, обикновената ветрушка, сокола орко, късопръстия ястреб, бухала и др.

Изключително е значението на района по време на миграция, тъй като е разположен на втория по големина прелетен път в Европа – *Via Pontica*. Изключените от защитената зона по Натура 2000 територии са част от важния миграционен коридор, където хиляди щъркели и грабливи птици летят ниско над земята. Над Калиакра всяка есен преминават до 200 000 щъркели, пеликани и жерави, както и над 10 000 грабливи птици, включително световно застрашените видове степен блатар, ловен сокол и царски орел. Поради силните ветрове, често мигриращите птици (основно щъркели и блатари) кацат тук за почивка и денем, а грабливите птици се задържат, за да ловуват. Щъркелови ята редовно нощуват в земите между Каварна и Тюленово. В района на Калиакра зимуват значителни количества водолюбивы птици, основно гъски, които се задържат от декември до март. Те нощуват в морето и ежедневно прелитат над района, за да се хранят в нивите във вътрешността, като често спират и се хранят в нивите на територията на ОВМ, включително световно застрашената червеногуша гъска.

Последствия от не-включването на цялата територия на ОВМ Калиакра в защитената зона от Натура 2000

Изключването на обработваемите земеделски земи (цялата северозападна част на предложената защитена зона) от специално защитената зона и мрежата като цяло има следните негативни въздействия върху видовете птици от природозащитно значение¹ :

¹ Източник: Костадинова, И., М. Граматиков 2007. Орнитологично важните места в България и Натура 2000. Природозащитна поредица на БДЗП No.11. БДЗП. София.

- Мигриращи птици
 - Бял щъркел – от Натура 2000 е изключено едно от най-важните места за нощувка на белия щъркел по протежение на прелетния път Виа Понтика по българското черноморско крайбрежие, както и ключова част от мястото с тесен фронт на миграция, където преминава до 42%² (196 770 индивиди) от мигриращата по крайбрежието популация на вида. Това представлява 35% от европейската прелитаща популация на белия щъркел.
 - Реещи се птици – През изключените от Натура 2000 територии преминават над 12000 други мигриращи реещи се птици, включително значителна част от мигриращите популации на следните видове, за които преминават през България³: късопръст ястреб (54%), малък орел (30%), ливаден блатар (31%), степен блатар (28%), вечерна ветрушка (21%), черна каня (15%), обикновен мишелов (12%), осояд (10%), розов пеликан (8%).
 - Особености на миграцията - 20% (над 42 000 индивида) от всички реещи се птици летят на височина под 150 метра над земята, поради което са подложени на риск от пряк сблъсък с ветрогенератори и друга инфраструктура, като надземни електропроводи, кули и т.н. Други 43% (над 90,000 индивида) летят на височина между 150 и 500 метра, поради което при тях съществува също висок риск от сблъсък с вятърни турбини, ако при други метеорологични условия летят по ниско (под 150 метра). Чрез изключването на земеделските земи на ОВМ Калиакра от Натура 2000 не се осигурява защитата на безопасен миграционен коридор и място за нощувка на горе споменатите видове, както и едно от най-важните места за нощувка на белия щъркел.
- Гнездящи птици – изключването на земеделските земи от защитената зона Калиакра, означава че извън българската част на екологичната мрежа Натура 2000 ще останат значителна част от популациите на следните видове птици:
 - 10% от националната гнездова популация на дебелоклюната чучулига е изключена. В резултат на това покритието на националната популация от мрежата от защитени зони намалява на 90%.
 - 3% от националната гнездова популация на късопръстата чучулига е изключена. В резултат на това покритието на националната популация от мрежата от защитени зони намалява на 73%.

² Източник: Непубликуван доклад за проучване на миграцията в Крайморска Добруджа през 2006 г.

³ Само Черноморското крайбрежие е сравнително добре проучено от гледна точка на миграцията, тъй като най-интензивната миграция по протежения на прелетния път Виа Понтика се наблюдава там. Независимо от това цялата страна е миграционен коридор, но не добре проучен от гледна точка на количествата мигриращи птици. По тази причина не реферираме към националните мигриращи популации, а само към известните мигриращи популации (Костадинова, Граматиков, 2007)